नं० ४६७३ – ख

उत्सर्गविधिः (पूर्ण)

पत्राणि ११ – (एकादशानि)

नं० ४६७३-घ
उत्सर्गविधिः (पूर्ण)

नं० ४६७३-घ
पत्राणि ११ (एकादशानि)

व॰ ८
अङ्काः ४६७३

॥श्रीगणेशायनमः॥ अथोत्सर्गविधिः॥ पौषस्यरोहिण्यांमध्यमायांवा
ष्टकायामध्यायानुत्सृजेयुः॥ पौषमासस्यशुक्लपक्षेरोहिण्यां। अथवा
पौष्याः उत्तरंकृष्णाष्टम्यांवा॥ तत्रकरणाशक्तौउपाकर्मदिवसेकुर्यात्॥
तत्रपदार्थक्रमः॥ नद्यादौमृद्गोमयकुशतिलसुमनसचंदनाहृत
रक्षायज्ञोपवीतपूंगीफलअपामार्गदूर्वागोधूमचूर्णनिर्मितलड्डुक
पीठान्यादाय शिष्यैः सहोदकांतंगत्वाशुचौदेशेस्थाप्यपादप्रक्षाल
नादिसंवर्त्सतिमुखंविमृष्टेत्संस्थंनित्यक्रियायांविधायोत्सर्गं
कुर्युः॥ आचमनं। प्राणायामां। अद्येत्यादिप्रयोगमुच्चार्यछंदसां

यातयाममप्रत्यवायदोषपरिहारार्थं उत्सर्गं वयं करिष्यामहे॥ तदंगत्वेन
सप्तर्षीणामरुंधतीसहितानां सप्रवराणां स्थापनप्रतिष्ठापूजनम
हं करिष्ये॥ सप्तकुशमयवटुकरणं॥ प्रवरत्रयकरणं॥ मनोजूतिरितिप्रति
ष्ठा॥ गौतमादयो सप्तर्षयः अरुंधतीसहिताः सप्रवराः सुप्रतिष्ठिता वरदा
भवंतु॥ इमावेवेत्युच्चैर्जपः॥ इतिन्यासः॥ सप्तऋषयइति मंत्रस्य आदित्य
याज्ञवल्क्यो ऋषिः जगतीछंदः सप्तऋषयो देवताः सप्तर्षीणांपूजने विनि
योगः॥ षोडशांगन्यासः॥ वामांगारारभ्य॥ सप्तऋषयःइत्यूचा॥ वाम
करे॥१॥ दक्षिणकरे॥२॥ वामपादे॥३॥ दक्षिणपादे॥४॥ वामजानौ॥५॥ दक्षि शिवं॥१॥

सहस्रशीर्षा

ण्जानौ। ६। वामकरे। ७। दक्षिणकरे। ८। नाभौ। ९। हृदि। १०। कंठे। ११। वामां
से। १२। दक्षिणांसे। १३। मुखे। १४। शिरसि। १५। शिखायां। १६। समस्त पर्यन्तेन्या
सः॥ सर्वीणमलंभनं कृत्वा षोडशवारं जपः॥ गौतमादीनावाहयामि।
गौतमादिभ्यः आसनं समर्पयामि। गौतमादिभ्यः पाद्यं स० मि। गौत
मादिभ्यः अर्घं स० मि। अर्घनिमित्ते माचमनीयं स० मि। गौतमादिभ्य
ः स्नानं स० मि। स्नाननिमित्त माचमनीयं स० मि। गौत० वस्त्रं स० मि।
वस्त्र निमित्तमा० मि। गौतमा० उपवीतं स० मि। उपवीतंनि० माच० मि।
गंध। गौतमाय नमः। भरद्वाजाय०। विश्वामित्राय०। जमदग्नये०।
वसिष्ठाय०। कश्यपाय०। अत्रये०। अरुंधत्यै०। प्रवरेभ्यो०॥ एवं पुष्पा

२ परस्परपूजनं। परस्परउपवीतानि ददुः। २
३ अंजलिना। दक्षिणं जान्वाच्य। ३

णि समर्पयामि। प्रतिनाममंत्रैः। धूपं स॰। दीपं स॰। नैवेद्यं स॰। आचमनीयं स॰।
रक्षासमर्पणं। ऋषिभ्यः नमस्कारं। प्रदक्षिणा। ब्राह्मणानां पूजनं। ऋषी
णां प्रीतये उपवीतदानं। ततो तर्पणं कुर्युः। ॐ देवास्तृप्यंतां। छंदांसि तृ॰।
वेदास्तृ॰। ऋषयस्तृ॰। पुराणाचार्यास्तृ॰। गंधर्वास्तृ॰। इतराचार्यास्तृ॰। संव ध ५
त्सरः सावयवस्तृ॰। अपसव्येन पितरस्तृप्यंतां। सव्यं। उदकोपस्पर्शनं। आ
चार्यास्तृप्यंतां। ततोपसव्यं। द्विगुणदर्भैः सतिलं स्वपितृतर्पणं यथोक्तं कु
सव्यं। आच॰ र्युः। ॥ अयं पुरो भुवः। कंडिका। ५। मंत्रोक्ता ऋषयस्तृप्यंतां। मूर्द्धान्वयं॰। शिव॰
कं॰। ६। मंत्रोक्तानि छंदांसि तृप्यंतां। माछंदः॰। कं॰ ७। मंत्रोक्तानि छंदांसि ॥२॥

सव्यं जान्वाच्य। ३

स्तृप्यंतां। एवुश्रूंहृः०। कं०२। मंत्रोक्ता निकुंद्रा०ं स्तृप्यंतां। रश्मिनामृस्साद
०। कं०५। मंत्रोक्ता स्सोम भागा स्तृप्यंतां। राज्ञ्यंसिप्राची दिग्वसंवत्से०। कं०५।
मंत्रोक्ता दिशां स्तृप्यंतां। अयंपुरो हरिकेशः०। कं०५। मंत्रोक्ता अप्सरस स्तृप्यं
तां॥ समुद्रऽसेषयः प्र०देवौ। कं०१। मंत्रोक्ता स्सषय स्तृप्यंतां॥ अथर्व०। श्रः समा
०नमः॥ कं०१। वंशोक्ता स्सषय स्तृप्यंतां॥ अथर्व०। शस्तादिदं वया०। शौर्पणा०।
वंशोक्ता स्सषय स्तृप्यंतां॥ द्वितीया तृतीय भारद्वाजी॥ वंशोक्ता स्सषय स्तृ
प्यंतां॥ इमावेवगो० वेदा। कं०७। ब्राह्मणोक्ता स्सषय स्तृप्यंतां॥

3

त्सवितुरित्यास्य गायत्र्या श्रतु ष्टवोनुब्रवणं ॥ तदंतेविरतास्मइतिसर्वेब्रूयुः ॥
के तौ ॥ ॐ इषेत्वा ॥ कृष्णोसि ॥ समिधाग्निम् ॥ एदम् ॥ अग्नेस्तनूः ॥ देवस्य त्वा ॥
वाचस्पतये ॥ उपयामगृहीतोसि ॥ देवसवितः ॥ अपोदेवाः ॥ युंजानः प्र
थमम् ॥ इशानोरुक्मः ॥ मयिगृह्णामि ॥ ध्रुवक्षितिर्ध्रुवयोनिः ॥ अग्ने जा
तान् ॥ नमस्ते ॥ अश्मन्नूर्जम् ॥ वाजश्च ॥ स्वाद्वीन्त्वा ॥ क्षत्रस्य योनिः ॥ २०
इममे ॥ तेजोसि ॥ हिरण्यगर्भः सम् ॥ अश्वस्तूपरः ॥ शादंदद्भिः ॥ अग्निश्च ॥
समास्त्वा ॥ होता यक्षत् ॥ समिद्धोऽअंजन् ॥ देव सवितः ॥ सहस्रशीर्षापु शिवं
रुषः ॥ तदेव ॥ अस्याजरासः ॥ यज्ञाअंतः ॥ अपूतः ॥ सचेद्वाचोदेवस्य ॥३॥

त्वा॥ देवस्य त्वा॥ स्वाहा प्राणेभ्यः॥ ईशा वास्यम्॥ हिरण्मयेन॰ हं॥ मैत्रोक्कात्र
ध्यायाः स्तृणंता॥ इषे त्वा॥ परि ते॥ अग्ने नय॥ उपयामगृहीतोसि सुशर्म्मासि
प्रथमा सोमस्य त्विषिः॥ परस्याः॥ अधि॥ अन्यावेः॥ राड्यसि॥ न मो हिरण्यबा
हवे॥ इन्द्रं मं॥ इमो ते॥ अन्तःसरि सुतः॥ अश्विना तेजसा॥ पृथिव्यै स्वाहा॥ प्र
जापतये च॥ नेऽअस्य॥ तनूनपा सः॥ अयमिह॥ अनु नः॥ इयत्यग्रे॥ श
३ हिर॰ वहे। षंपंचसप्ततिः॥ मंत्रोक्तानि शतस्थानानि तृणं ता॥ ॐ व्रतमुपैष्यन् स वै क
पाऽऽज्यान्येवान्यतरः उपदधाति॥ स वै स्तुचः सम्मार्ष्टि॥ हिंकृत्याऽन्वाह॥ स वै
प्रवराण्याश्रावयति॥ स ते वोह वैदेवेषु यज्ञे भागमीषिरे॥ स वै पर्लेशगाव

याद्वत्सान्नपाकरोति ॥ मनवे ह वै प्रातः ॥ सयत्राह ॥ १ ॥ स यद्धा ऽ इतश्चेतश्च संचर
न्ति ॥ उद्धृत्याहवनीयं पूर्णाहुतिं जुहोति ॥ सूर्यो ह वा ऽ अग्निहोत्रं ॥ अथ हुतेऽग्नि
होत्र ऽ उपतिष्ठते ॥ प्रजापतिर्ह वा ऽ इदमग्र ऽ एक ऽ एवास ॥ पित्रे महाह विषा
ह वै देवा वृत्रं जघ्नुः ॥ २ ॥ देवयजनं जोषयन्ते ॥ दक्षिणेनाहवनीयं प्राचीन
ग्रीवे कृष्णाजिने ऽ उपस्तृणाति ॥ सप्त पदान्यनुनिक्रामति ॥ शिरो वै यज्ञस्या प्रम।
तिथ्यं वाह प्राणीयोदयनीयौ ॥ न ह्येष पूर्वो ह्योर्विषिष्ठस्तृणाराज्ञो भंव
ति ॥ उदरमेवास्य सदः ॥ अग्निमारुतो ॥ न ह्यत्रैत सर्वतो होता होतृषदन ऽ उ शिवं
पविशन्ति ॥ प्रजापतिर्वै प्रजाः ससृजानो रिरिचान ऽ इवामन्यत ॥ ३ ॥ ॥४॥

प्राणो ह वा ऽअस्योपाꣳशुः ॥ चक्षुषी ह वा ऽशुक्रामन्थिनौ ॥ मक्षयित्वा समुपहूता ऽअस्य
ःस्म ऽइत्युत्को ऽतिष्ठति ॥ मनो ह वा ऽअस्य सविता ॥ आदित्येन चरुणोदयनीये
न प्रचरति ॥ प्रजापतिर्वा ऽएष यदꣳशुः ॥ ४ ॥ देवाश्च वा ऽअसुराश्च ॥ अथ स्तु
वं चान्यविज्ञापनीं चाहाय ॥ अरण्योरग्नी समारोह्य ॥ केशवस्य पुरुषस्य ॥
आग्नेयो ऽष्टाकपालः पुरोडाशो भवति ॥ ५ ॥ अग्ने ह्वा ऽइदमग्र ऽआसीत् ॥ प्रजा
पतिरग्निरूपाण्यभ्यध्यायत् ॥ द्वितीयमेतद्धै देवा ऽअब्रुवन् ॥ अथैनमतः स्व
न्त्येव ॥ पर्लकषायनिष्पक्वा ऽएता ऽआपो भवन्ति ॥ भूयाꣳसि हवीꣳषि भ
वन्ति ॥ रुक्मं प्रतिमुच्य बिभर्त्ति ॥ वनीवाहेताग्निं बिभृयादित्याहुः ॥ ६ ॥ गार्ह

पत्यं चेष्युन्मलाशशाखयाव्युदूहति॥ अथातो नैर्ऋतीर्हरंति॥ चितो गार्हपत्यो भ
वति॥ आसन्नग्निं गृह्णीते चेष्यन्॥ कूर्म्ममुपदधाति॥ ७॥ सा एग भृतऽउपदधाति॥
द्वितीयां चितिमुपदधाति॥ तृतीयां चितिमुपदधाति॥ चतुर्थीं चितिमुपदधाति॥
5 ॥ पंचमीं चितिमुपदधाति॥ नाकसदऽउपदधाति॥ ऌतव्याऽउपदधाति॥ ८॥
अथातः शतरुद्रियं जुहोति॥ उपवसथीये ह्न्यात हृदितःऽआदित्ये॥ अथातो
वैश्वानरं जुहोति॥ अथातो राष्ट्रभृतो जुहोति॥ अथातः पयोव्रततायै॥ ९॥ अ
ग्निरेष पुरस्ताच्चीयते॥ प्रजापतिः स्वर्गं लोकमजिगाऽसत्ता॥ सो ऌगायत्री॥ ग्नि वं.
प्रजापतिं विस्रस्तं॥ तस्य वाऽएतस्याग्नेः॥ अथ हैते रुणो॥ १०॥ संवत्सरो वै यज्ञः ॥५॥

प्रजापतिः॥ त्रिर्ह वै पुरुषो जायते॥ वाग्घ वा ऽएतस्याग्निहोत्रस्याग्निहोत्री॥ उद्दाल
को हारुणिः॥ उद्वीरा हासुराः॥ भृगुर्ह वै वारुणिः॥ पशुबंधेन यजते॥ तद्यथा ह वै॥
११॥ अयं वै यज्ञो यो ऽयं पवते॥ समुद्रं वा ऽएते प्रतरंति॥ यद्वालाके॥ दीर्घसत्रं
ह वा ऽएत ऽउपयंति॥ तदाहुर्यद्दिषुसत्री॥ सोमो वै राजा यज्ञः प्रजापतिः॥ विश्व दीर्घ ४
रूपं वै त्वाष्ट्रमिंद्रो हन्॥ इंद्रस्य वै यज्ञ॥ एतस्माद्वै यज्ञात्पुरुषो जायते॥ १२॥ ब्रह्मौ
दनं पचति॥ प्रजापतिर्ह वै भ्यो यज्ञान्व्यादिशत्॥ प्रजापते रुद्रस्वयत्॥ उत्तमं
प्रजापतिरकामयत॥ अथ प्रातर्गोतमस्य पुरुषो ह नारायणो ऽकामयत॥
ब्रह्म वै स्वयंभु तपो ऽतप्यत॥ अथास्मै श्मशानं कुर्वंति॥ १३॥ देवा ह वै सत्रं निषे

तुः ॥ अथातो रोहिणौ जुहोति ॥ स वै तृतीयेहन्नुद्वयाह प्राजापत्याः ॥ ह स्म बाला
किर्हानूचानो गार्ग्यऽआस ॥ जनको ह वैदेहः ॥ जनकऽह वैदेहं याज्ञवल्क्यो
जगाम ॥ पूर्णमदः पूर्णमिदं ॥ श्वेतकेतुर्ह वा आरुणेयः ॥ प्राश्नीपुत्रादासुरिवा
सिनः ॥ आस्तणोका अध्यायाः स्त्रयं तां ॥ ॐ व्रतमुपैष्यन् ॥ स यदेवं पिनष्टि ॥
॥ अथाज्यविलापनाभ्यां पवित्राभ्यां ॥ द्वे ह छोचा य विच्छेति ॥ वसूनां रातौ स्या
म ॥ अग्निर्वै देवानामद्धानमां ॥ तद्यथा यो नो रेतः सिंचेत् ॥ तो वै प्राणं स्येव ॥
॥ अथ यद्वेदं पत्नी विस्रंसयति ॥ ॥ अयं वै यज्ञो यो यं पवते ॥ अथ यदस्त मे शिवं
ति ॥ रेवतीरमध्वमिति ॥ स वा आग्नेयोष्टाकपालः पुरोडाशो भवति ॥ ॥ त ॥६॥

सोमेनेजानाः ॥३॥ अथोत्तरेण शालां परिश्रयंति ॥ अथोद्गिरवति ॥ सा या बभ्रुः पिं
गाक्षी सा सोमक्रयणी स्यात् ॥ प्रथमं ते देवाः ॥ इंद्रघोषः प्रोक्षणीरध्वर्युरादत्ते ॥
सा ह कद्रूर्वाच ॥ न वा एतद् उच्छिन्ना देवा ह वै यज्ञं तन्वानाः ॥ अथ पार्श्वेन
वासिना वा प्रयौति ॥ स जुहोति शृणोत्वग्निः समिधा हवं मऽ इति ॥५॥ अह यं ऽहु
वाऽउपांऽशुः ॥ तस्या सावेव ध्रुवऽ आयुः ॥ पुत्रघावाऽपृथिव्यांऽशस्यते ॥
सऽ आज्यैस्पोक्तीर्वहिरूपरोरवद्यति ॥ इंद्रो ह वै षोडशी ॥५॥ तासां द्वादशग
र्भाः ॥६॥ द्वितीयान्तद्धेहस्म पुराबाजपेयेन यजंते ॥ अथ दिशोनुवीक्षमाणो
जपति ॥ स वै दीक्षते ॥ अथैतमभिषेकं ॥ षडेवोत्तरेचरवः ॥७॥ अथोऽआहुः
प्रजापतिरेव विबिस्रस्तः ॥ अमावास्यायां दीक्षते ॥ अश्वस्य पदे जुहोति ॥

द्विराऽ घा ४

अथैनां धूपयति ॥ तमुपरिनाभि विमर्शि ॥ ॥ अपो खां निवपति ॥ द्वितीया
चतस्रः सीतायजुषा कृषति ॥ तं प्रत्यंचं सुंतं ॥ अपां गंभं सीदेति ॥७॥ तस्य मु
नो ह्वैष्व कर्मणामिति ॥ तद्वैषा मध्यमा स्वयमातृण्णा ॥ एकादशभिरस्तुवते
ति ॥ ता वाऽएतां ईशोष्टकाऽउपदधाति ॥ अथ स्वयमातृण्णामुपदधाति ॥ प
अथोत्तराह्नि प्राक ॥ सयः स वैश्वानरःऽइमे स लोकाः ॥ यास्तेऽग्ने सूर्ये रु
चः ॥ नाम कृत्वाथैनमुपतिष्ठते ॥ ॥ यावाऽइयं वेदिः सप्तविधस्य ॥ अयमे
वाकाशो ज्यौर्यमंतरा स्मिं नाकाशः ॥ सोयमात्मात्रेधा विहितऽएव ॥ अथ
व्ह श्राः ॥८॥ अथ यामेतामाहुतिं जुहोति ॥ अथ यदनुवाक्यामनूच्य ॥ ब्रह्म
चार्यसीत्याह ॥ स यत्स श्रुबंधेन यजते ग्नीनेवैतत्सुनल्भा कुरुते ॥ ॥ दश

शिव ॥७॥

तिहोवाच॥ अथ यत्र स्कन्नं स्यात्॥ अथ यदि प्रस्रुतः सर्वऽ आश्विना भवन्ति॥ १२॥
प्रजापतिर्यज्ञमसृजत॥ किं स्वावपनं महदिति॥ अथ योऽस्य निष्कः प्रतिमुक्तो भ
वति॥ एतेन हेन्द्रोतो दैवापः शौनकः॥ चूतस्त्रः सीताम् जुषाहूयन्ति॥ १३॥ अथोन
रतः सिकताऽ उपकीर्णा भवन्ति॥ अथ यो रोहिण्लो जुहोति॥ ते देवाऽ अब्रुवन्नेतावद्वा
इदंऽ सर्वं यदन्नं॥ तानि यदाग्रहाति॥ यो ग्नौ तिष्ठन्॥ कतमऽ आत्मेति॥ १॥ अथ है
नं मनुष्याऽ ऊचुः॥ अथ यामिच्छेद्भर्मं दधीतेति॥ १४॥ सप्तसहस्रषट्शतशेषं चतु
र्विंशतिः॥ ब्राह्मणोक्तानि शतस्कानानि तृप्यन्तां॥ व्रतमुपैष्यन्॥ चतुर्हवि
हितो हवाऽ अग्ने निरासा॥ ते वाऽ आर्द्राः स्युः॥ स स्रुचोत्तरमाघारमाघारयि
ष्यन्॥ यज्ञेन वै देवाः॥ यज्ञेन वै देवा दिवमुपोदक्रामन्॥ स वै स्रुचौ व्यूहति॥

8

॥१॥ स यद्वा इतश्चेतश्च संभरति ॥ वरुणो ह वै नष्टराज्यकाम आदधे ॥ अत्र वै प्रजापतिः प्रजाः ससृ
प्रजापतिर्ह वा एतेनाग्रे यज्ञेनेजे ॥ महाहविषा ह वै देवा वृत्रं जघ्नुः ॥२॥ देवयजनं जे ॥
जोषयन्ते ॥ वाचं यच्छति ॥ नीडे कृष्णाजिने मास्तृणाति ॥ तद्युग एष पूर्वाग्नौ वर्षि
ष्ठस्तृणा राजा भवति ॥ द्विजामानो ह वा स्याधिस्त्याः ॥ पाशं कृत्वा प्रतिमुंचति ॥ सो
सुपयेजति ॥३॥ प्राणो ह वा अस्यापान्स्युः ॥ स्ना सा ह वा अस्यायं यणः ॥ मन्ति
वा एतद्यज्ञः ॥ स वा अवभृथमभ्यवैति ॥ न घृत्रे न द्वारं श्राहेन वा छंदसा यज्
ते ॥४॥ देवाश्च वा असुराश्च ॥ बार्हस्पत्येन चरुणा प्रचरति ॥ स वा आपः संभर शिव
ति ॥ मैत्रावरुण्या पयस्यया प्रचरति ॥५॥ सद्वा इदमग्र आसीत् ॥ प्राजा ॥८॥
पत्यं चरुकमालभन्ते ॥ प्रदीक्षा एतेन यो भवति ॥ तस्या एतस्या अषाढां

पूर्वं करोति॥ रुक्मं प्रतिमुच्य विभर्त्ति॥ ६॥ गार्हपत्यं चेष्यन्वाशाशखया व्युद्
हति॥ अथ दर्भस्तम्बमुपदधाति॥ आत्मन्नग्निं गृह्णीतेव चेष्यन् कूर्ममुपदधा
ति॥ ७॥ प्राणभृत उपदधाति॥ अथ विश्वज्योतिषमुपदधाति॥ अथातोन्वा
वृतं गार्हपत्यमुपदधाति॥ ८॥ अथातः शतरुद्रियं जुहोति॥ प्रत्यस्याग्निं प्रह
रिष्यन्॥ अथैतान्यङ्कं कृतं जुहोति॥ अथ प्रातः प्रातरनुवाकमुपाकरिष्यन्॥
९॥ अग्निरेष पुरस्ताच्चीयते॥ अथातश्चयनस्यैव॥ संवत्सरो वै प्रजापतिर
ग्निः॥ नेव वा इदमग्रे सदासीन्नेव सदासीत्॥ १०॥ संवत्सरो वै यज्ञः प्रजाप
तिः॥ अपि ह वा एतर्हि प्रजापतिर्वै प्रजाः सृजमानोतप्यत॥ अथातः स्वा

ध्यायत्रग्रा॰सा॥११॥अयंवैयज्ञोयोयंपवते॥पुरुष॰हनारायणंप्रजापतिर्हवाव॥
सोमोवैराजायज्ञः प्रजापतिः॥प्रजापतिर्यज्ञमसृजत॥१२॥ब्रह्मौदनंपचति॥
नियुक्तेषुपशुषु॥प्रमुच्याश्वंदक्षिणेनवेदिं॥पुरुषोहनारायणोऽकामयत॥१३॥
देवाहवैसत्रंनिषेदुः॥सप्तत्रैता॰होतान्वाहा॥ह्वयाहप्राजापत्याः॥इमबाला
किर्हानूचानोगार्ग्यआस॥अथहैनंभुज्युर्लाह्यायनिःपप्रच्छ॥जनकं॰
हवैदेहंयाज्ञवल्क्योजगाम॥भूमिरंतरिक्षंद्यौरिति॥१४॥हनब्राह्मणोका
प्रपा॰कामल्पयंतां॥अथव्रतंविसृजते॥सयस्मिन्हत्त्वमुंलोकमेस्यथनि
ग्राम्याभ्योगृहान्विगृह्णतेयगृहपतिःसुब्रह्मण्यामाह्वयतितावाऽएता

शिवं

॥७॥

द्वादशावात्रयोदशावादक्षिणाभवंतितानिदशभवंतिनांएताःअंगुलयो
मध्यमेवतृतीयाचितिःसहोवाचाथिवःशस्तस्माःउहैतदुवाचसवाःए
षःआत्मैवयत्सौत्रामणीमर्यादायाएवलोष्टमाहृत्यसप्राश्नीपुत्रादासुरि
वासिनः॥१॥ब्राह्मणोक्ताअंतिमाकंडिकास्त्रयंतो॥एवंव्रतंविसृजेत
परमांगतिंगछतीतितस्माद्धोतृचमसाच्चस्मिंसमुपहवमिष्ट्वासमि
धेभ्यादधतिद्वादशावात्रयोदशावादक्षिणाभवंतियावानग्निर्यावत्यस्य
मात्रातावत्तद्भवतितस्मात्समानेसबंधनात्तस्मादिमेप्राणाःउपरिष्टात्सं
छन्नाःसवादेनैवर्त्विजोलोकाःइतिब्रह्मणोब्रह्मत्वयंमुब्रह्मणेनमः
केशीनीरेवेमाःअपेतहिंप्रजाजायंतेतस्माद्धिमावास्मानममितोबा

१० १ अग्निमीळे पु० मं॥ ऋग्वेदस्तृप्यतां॥ इषेत्वोर्ज्जे० हि॥ यजुर्वेदस्तृप्यतां॥ अग्न आया० हिषी॥ २२
सामवेदस्तृप्यतां॥ शंनो देवी० तु नः॥ अथर्ववेदस्तृप्यतां॥ पंक्ति २
हैतस्मादु हैतज्जीवा अपितरश्वनसंदृश्यं तैर्वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येना
ख्यायुतं॥१ ब्राह्मणोक्तानि माफल्किकास्तृप्यंतां॥ इति ऋषितर्पणं समा०॥
ततो ऋषिश्राद्धं॥ अत्राद्यमासे पक्षे तिथौ वासरे उत्सर्गांगभूतं तर्पणं सांगता कर्म
सिध्यर्थं ऋषिश्राद्धमहं करिष्ये॥ अपवित्रेत्यादि समं व्याधा० नाद्व॥ ऋषिश्रा
द्धापहारणां पवित्रताऽस्तु॥ भूरादि मध्वसंजपः॥ गोतमादि ऋषिभ्यः इदमा
६ ऋषि सनं॥ गोतमादिभ्यः अर्चनं वः स्वाहा॥ ऋषिश्राद्धसांगता सिध्यर्थं समस्तं
यथाविभागो ख्याकान्ब्राह्मणान् अहं तर्पयिष्ये॥ तेन गोतमादयो ऋषयः प्रीयंतां॥ गो शिव०
तमादीनां ऋषीणां श्राद्धसांगता सिध्यर्थं हिरण्यदक्षिणां निष्क्रयेमनसो ॥१०॥
दिष्टां दक्षिणां नानागोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो हं संप्रददे॥ तेन गोत० दयो ऋ० तां॥

दक्षिणापांविस्तादि० ॥ सुप्रोक्षितंच० स्तु ॥ अद्यपूर्वोच्चरितएवंगुणविशिष्टेपुण्येका-
लेदेशेचछंदसामुत्सर्गगिभूतेस्सघिश्राद्भपरिपूर्णमस्तु ॥ ॥ त्रिरात्रंनाधीयीरं-
लोमनखानामनिकृंतंचततो । पौषस्यरोहिणीपक्षेमध्यमाष्टकापक्षेचसार्द्ध-
षण्मासानंतरंउत्सर्गः ॥ उपाकर्मदिवसेपक्षेतत्रैवउत्सर्गमंत्रपाठः ॥ [illegible] ॥ रक्षा-
बंधनं । आशीर्वादः ॥ उत्तिष्ठब्रह्मण० सचा ॥ १ ॥ विसर्जनं ॥ अध्यायादिप्रवणानंत-
रंसर्वेजपंति ॥ सहनोस्तुसह० है ॥ त्रिरात्रंनाधीयीरंलोमनखानामनिकृंत-
नं ॥ उमाकवीयुवायो० महोत्रिरात्र० सहोष्यविप्रतिष्ठेरन् ॥ समुद्रंजूश्येला-
वयेतौयज्ञयज्ञंगच्छ० हा ॥ १ ॥ देवागातुविदइतिविसर्जयेत ॥ ततोगृहमागत्य
उपाकर्मदिवसेउपाकरणंयथोक्तं ॥ अनग्निमान्लौकिकाग्नौकुर्यात् ॥ इ-
तिश्रावण्योत्सर्गः ॥ श्रीसंवत १८१२ मिती आषाढशुक्ल ११ रानोलिखितंयाज्ञिक

शिवदेवलक्ष्मस्तुकरुणालक्ष्मेनस्वा-
र्थंपरार्थंच ॥ श्रीरस्तु । कल्याणमस्तु ॥ २१ ॥

रा ४

~~स्य नोदरे~~

॥किंचित्तु वेदमयं पात्रं किंचित्पात्रं तपोमयं। पात्राणामुत्तमं पात्रं शुद्धान्नं तस्य नोदरे॥

॥याज्ञिकदेवकृष्णनी पोथी॥पत्र २३॥

॥पुस्तकमे[illegible]नेतराम चंद्रपाठकस्य॥

॥लिखिता[1] पठिता[2] गलिता[3] गीता[4] नृत्या[5] ताको[6] वेणुं[7] वैराग्यः[8] भरतनामा[9] रता। स्त्रीपरिक्षा[10]। धातुवाद[11]। अंजन[12][13]।
लेपना[14]। अंगमर्दना[15]। ऊर्ध्वगमना[16]। मंत्रिभेदा[17]। मर्मभेदा[18]। दृष्टिकर्मा[19]। काष्ठकर्मा[20]। दृष्टियुद्धा[21]। मल्लयुद्धा[22]। उद्यम[23]।
साहस[24]। धैर्य[25]। बल[26]। बुद्धि[27]। पराक्रम[28]। क्षमा[29]। दया[30]। दान[31] सत्य[32]॥३२ एतद्द्वात्रिंशल्लक्षणानि॥३२